

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060205

DOM
2013-09-25
Stockholm

Mål nr
M 1527-13

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2013-01-23 i mål nr M 2579-12, se bilaga.

KLAGANDE

Miljö- och byggnadsnämnden i Västerviks kommun
593 80 Västervik

MOTPART

Arbetsmyran i Västervik AB, 556719-3130
Ada Rydströms väg 3
593 92 Västervik

SAKEN

Föreläggande avseende anmälan om undersöknings- och saneringsarbeten på fastigheten Skeppet 4 i Västerviks kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen punkt 4 i Miljö- och byggnadsnämndens i Västerviks kommun beslut den 30 juni 2011, § 174, Dnr 2009-458/423.

Dok.Id 1088798

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax
08-561 675 59

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00-15:00

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljö- och byggnadsnämnden i Västerviks kommun (nämnden) har i första hand yrkat att mark- och miljödomstolens dom ska ändras vad avser upphävandet av punkt 4 i miljö- och byggnadsnämndens föreläggande den 30 juni 2011, § 174, Dnr 2009-458/423, och att punkt 4 ska gälla i sin ursprungliga lydelse.

4. Schaktning eller grävning får inte ske under grundvattenytan. Grundvattenytans läge ska mätas upp i befintliga grundvattenrör innan grävning påbörjas. Mätresultatet ska dokumenteras.

För det fall Mark- och miljööverdomstolen finner att grävning under grundvattennivån ändå kan tillåtas har nämnden i andra hand yrkat att övriga delar i punkt 4 ska behålla sin ursprungliga lydelse, dvs.

4. Grundvattenytans läge ska mätas upp i befintliga grundvattenrör innan grävning påbörjas. Mätresultatet ska dokumenteras.

Arbetsmyran i Västervik AB (bolaget) har beretts tillfälle att yttra sig men inte hörts av.

Naturvårdsverket har avstått från att yttra sig.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Nämnden har anfört bl.a. följande. Bolaget har i sin anmälan inte avsett en total sanering av fastigheten utan enbart möjligheten att ta bort föroreningar som upptäcks vid provgrovsgrävningen. Mark- och miljödomstolens förbiseende av detta leder till en olycklig slutsats i domen. Eftersom en tillräcklig utredning inte gjorts och bedömningen är att den föreslagna undersökningen utgör ett led i fortsatt utredning är det ytterst riskabelt att gräva under grundvattenytan. Följderna av ett sådant förfarande kan bli ödesdigra för det fortsatta arbetet med att förhindra ytterligare spridning av föroreningen. Att dessutom undanröja kravet på inmätning av grundvattennivån och dokumentation av densamma försvårar möjligheten att ha beredskap för länsumpning och rening. Av mark- och miljödomstolens slutsatser får man intryck av att domstolen inte förstått det speciella spridningsmönster som klorerade lösningsmedel har som en följd av bl.a. egenskapen att vara tyngre än vatten. Denna egenskap är av största

betydelse för nämndens ställningstagande att grävning inte får ske under grundvattenytan i detta skede. Eftersom utbredningen av föroreningen inte är fastställd vare sig horisontellt eller vertikalt utgör det en väsentlig risk att utföra arbetet på föreslaget sätt även om en beredskap för läns pumpning och omhändertagande finns. Nämnden hänvisar till Naturvårdsverkets rapport 5663, Hållbar sanering, Klorerade lösningsmedel.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Av bolagets anmälan framgår att den avser en kontrollerad provgrovsgrävning. Syftet med provgrovsgrävningen är att erhålla en bättre visuell uppfattning om föroreningssituationen inom fastigheten för att spåra en eventuell källterm. Anmälan omfattar sådana saneringsarbeten som kan komma att utföras i direkt anslutning till provgrovsgrävningen. I anmälan redovisas inte någon plan för slutlig efterbehandling av fastigheten.

I markföroreningarna ingår ämnen som är hydrofoba och tyngre än vatten. Kunskaperna om deras utbredning och förutsättningarna för spridning är enligt Mark- och miljööverdomstolens mening inte tillräckliga för att man i detta skede ska kunna godta schaktning eller grävning under grundvattenytan. Miljö- och byggnadsnämndens förstahandsyrkande ska därför bifallas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Håkan Åberg, tekniska rådet Anna-Lena Rosengården, hovrättsrådet Åsa Marklund Andersson, referent, och tf. hovrättsassessorn Erika Enlund.

Föredragande har varit Åsa Talvik.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2013-01-23
meddelad i
Växjö

Mål nr M 2579-12

KLAGANDE

Arbetsmyran i Västervik AB, 556719-3130
Ada Rydströms väg 3
593 92 Västervik

MOTPART

Västerviks kommun, Miljö- och byggnadsnämnden
Brunnsgatan 9
593 80 Västervik

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Kalmar läns beslut 2012-06-04 i ärende nr 505-4266-11, se bilaga 1

SAKEN

Föreläggande avseende anmälan om undersöknings- och saneringsarbeten på fastigheten Skeppet 4 i Västerviks kommun

DOMSLUT

Med bifall till överklagandet och ändring av Länsstyrelsen i Kalmar läns beslut upphäver mark- och miljödomstolen punkterna 4, 6, 7f och 7g i Miljö- och byggnadsnämnden i Västerviks kommuns föreläggande av den 30 juni 2011, dnr. 2009-458/423.

BAKGRUND

Miljö- och byggnadsnämnden i Västerviks kommun (nedan nämnden) förelade den 30 juni 2011 Arbetsmyran i Västervik AB (nedan bolaget) att följa ett antal försiktighetsmått vid undersöknings- och saneringsarbeten på fastigheten Skeppet 4. Bolaget överklagade nämndens beslut till Länsstyrelsen i Kalmar län och yrkade därvid att följande punkter i föreläggandet skulle upphävas.

4. Schaktning eller grävning får inte ske under grundvattenytan. Grundvattenytans läge ska mätas upp i befintliga grundvattenrör innan grävningen påbörjas. Mätresultatet ska dokumenteras.

6. Alla uppgrävda massor, rörledningar och annat avfall som ska transporteras bort från fastigheten ska transporteras till anläggning som har tillstånd enligt miljöbalken för att ta emot förorenade massor och annat avfall. Även transportören ska ha tillstånd enligt miljöbalken. Jord som ska transporteras bort kan förutom klorerade alifater även behöva analyseras med hänsyn på tungmetaller, arsenik och andra alifatiska kolväten för att kunna avgöra lämpligt omhändertagande.

[7. Dokumentation och rapport över genomförda undersökningar och eventuella saneringsåtgärder ska lämnas till miljö- och byggnadsnämnden. Rapporten ska bland annat innehålla följande:]

f. Mäng, vart och hur uppgrävda massor, rörledningar och annat avfall har omhändertagits.

g. Förslag till fortsatta undersökningar och/eller efterbehandlingsåtgärder.

Länsstyrelsen avslog överklagandet. Bolaget har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Bolaget har yrkat bifall för sin vid länsstyrelsen förda talan.

Nämnden har bestridit ändring.

Bolaget har till stöd för sin talan uppgett i huvudsak följande. Bolaget har hela tiden strävat efter att sanera fastigheten Skeppet 4 från klorerade alifater med mera. Bolaget har tagit fram en sanerings- och undersökningsplan tillsammans med ledande konsultföretag som säkerställer att åtgärden är miljötekniskt korrekt. Länsstyrelsens beslut omöjliggör en efterbehandling och sanering av Skeppet 4. Bland annat omöjliggörs schaktning under grundvattennivå, vilket har till följd att de ej kan komma åt de föroreningar som finns under grundvattennivån. Föroreningarna är tyngre än vatten. Länsstyrelsen lägger stor vikt vid Golder Associates AB:s 2:nd opinion 2011-04-12, ett utlåtande från en konkurrerande konsult som tidigare arbetat med föroreningssituationen på Skeppet 4. Den innehåller flera sakfel. Bland annat är tidpunkten för när verksamheten på Skeppet 4 avslutades felaktig med 20 år, vilket är viktigt då de ämnen som finns på fastigheten har en halveringstid på 40-60 år i syrefri miljö. När bolaget skulle upphandla konsultarbeten för Skeppet 4 avböjde Golder Associates AB med hänvisning till att de ansåg att en jävssituation förelåg p.g.a. deras arbete med kommunens miljömyndighet. Länsstyrelsen borde inte ha tagit hänsyn till vad Golder Associates AB skrivit. Mark- och miljödomstolen ska tillåta bolaget att utföra provtagning och sanering enligt av bolaget framtagna sanerings- och provtagningsplan.

Nämnden har till stöd för sin talan uppgett i huvudsak följande. Bolagets förvärv av fastigheten Skeppet 4 medförde ett ansvar för de föroreningar som finns där. Föroreningarna har verifierats i tidigare översiktliga undersökningar. Ytterligare undersökningar krävs för att fastställa omfattning och utbredning av föroreningen samt behovet av sanering. Den av bolaget föreslagna bortgrävningen av förorenade massor kan inte med säkerhet antas vara tillräcklig eftersom att föroreningen har spridit sig till grundvattnet. De klorerade kolvätena är tyngre än vatten och kan därför spridas i annan riktning än det huvudsakliga grundvattenflödet beroende på bergöverytans utseende. Det är därför olämpligt att gräva under grundvattenytan utan att veta föroreningens utbredning. För att begränsa saneringskostnaderna är det också viktigt att ha helhetsbilden klar så att saneringen inte måste göras om i ett senare skede. Det är i detta sammanhang intressant att lyfta fram att den av bolaget anlitate konsulten, Niras **JH** AB, för närvarande introducerar en ny metod för under-

sökning av den aktuella typen av föroreningar. Metoden innebär att man med hjälp av ett fältlab och beräkningar på plats kan få en bild av den sannolika utbredningen av föroreningen. Denna metod kan på Skeppet 4 vara ett utmärkt första steg för att sedan kunna ta ställning till saneringsbehovet. Det ger även möjlighet att bedöma behovet av undersökningar och sanering på grannfastigheterna.

DOMSKÄL

Enligt 26 kap. 9 § miljöbalken får en tillsynsmyndighet meddela de förelägganden och förbud som behövs i ett enskilt fall för att miljöbalkens regler samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska efterlevas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas.

Mark- och miljödomstolen delar bolagets uppfattning angående saneringsmetod och finner att för att saneringen ska vara verkningsfull kan den utföras även under grundvattennivån under de kontrollerande former med läns pumpningen till container för provtagning och eventuell rening, i enlighet med den sanerings- och undersökningsplan som lämnats in till kommunen. Villkor 4 ska därför utgå. Vidare finner mark- och miljödomstolen att villkor 6 är överflödig. Schaktmassor är en naturresurs som ska användas på bästa sätt. Endast de massor som är så förorenade att de inte kan återanvändas ska till deponi. För att veta vilken föroreningsnivå massorna har samt för att veta var de kan deponeras måste de undersökas och analyseras. Bolaget har, när det gäller såväl transport av massorna som vid val av lämplig plats för deponering att följa de kontrollbestämmelser som gäller enligt egenkontrollen, tillämpliga bestämmelser avseende hantering av avfall samt vad man själva har angett i anmälan till tillsynsmyndigheten. Domstolen finner härvid att den inlämnade undersöknings- och saneringsplanen - kompletterad med gällande bestämmelser som bolaget har att följa - är tillräckligt, vilket gör villkor 6 obehövligt. Vad avser villkorspunkterna 7f och 7g gör mark- och miljödomstolen bedömningen att redovisning av masshantering kan vänta tills saneringen enligt bolagets sanerings- och undersökningsplan avslutats. Bolaget har att visa tillsynsmyndigheten att föroreningen i tillräcklig grad är borttagen. Förslag till fortsatta undersökningar och/eller efterbehandlingsåtgärder lämpar sig av naturliga skäl bäst efter att en första saneringsomgång slutförts.

Sammanfattningsvis finner mark- och miljödomstolen således att de åtgärder som överklagandet avser är mer ingripande än vad som krävs i det enskilda fallet. Med bifall till bolagets överklagande ska punkterna 4, 6, 7f och 7g i nämndens föreläggande av den 30 juni 2011 därför upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 13 februari 2013.

Lena Stjernqvist

Catharina Hederström

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Lena Stjernqvist, ordförande, och tekniska rådet Catharina Hederström. Föredragande har varit tingsnotarien Annika Oskarson.

Länssstyrelsen
Kalmar län

BESLUT

2012-06-04

1 (7)

505-4266-11

Klagande

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

Ink 2012-07-05
Akt: M 2579/12
Aktbil: 2 rot. 3:4

Delgivningskvitto

Arbetsmyran i Västervik AB

Att: TD

VÄXJÖ TINGSRÄTT
3:4

INKOM: 2012-07-05
MÅLNR: M 2579-12
AKTBIL: 2

Motpart

Lösbrev

Västerviks kommun
Miljö- och byggnadsnämnden
593 80 VÄSTERVIK

Överklagande av miljö- och byggnadsnämndens föreläggande avseende anmälan om undersöknings- och saneringsarbeten på fastigheten Skeppet 4

Beslut

Länssstyrelsen avslår överklagandet.

Redogörelse för ärendet

Miljö- och byggnadsnämnden i Västerviks kommun (nedan nämnden) beslutade den 30 juni 2011, § 174, att förelägga Arbetsmyran i Västervik AB, org.nr. 556719-3130, (nedan bolaget) att följa ett antal försiktighetsmått vid undersöknings- och saneringsarbeten på fastigheten Skeppet 4:

1. Verksamheten ska drivas i överensstämmelse med vad som angivits i anmälan om inget annat framgår av punkterna nedan.
2. Oberoende konsult med godkännedom om de aktuella föroreningarna och dess egenskaper ska vara närvarande vid samtliga schaktningar och undersökningar på fastigheten, dokumentera arbetet samt sammanställa rapport. Den oberoende konsulten ska även vara certifierad för jord- och grundvatten enligt NT Envir 008 eller med godkänt resultat genomgått Svenska Geotekniska Föreningens utbildning i miljötekniska markundersökningar, del 1 och del 2.

3. Tidplan för undersökningar samt namn och kontaktuppgifter till den oberoende konsulten ska inges till miljö- och byggnadskontoret i god tid innan undersökningar eller schaktning påbörjas på fastigheten.
4. Schaktning eller grävning får inte ske under grundvattenytan. Grundvattenytans läge ska mätas upp i befintliga grundvattenrör innan grävning påbörjas. Mätresultatet ska dokumenteras.
5. Platserna för provgroppsgrävning ska väljas utifrån resultaten av porluftsundersökningarna.
6. Alla uppgrävda massor, rörledningar och annat avfall som ska transporteras bort från fastigheten ska transporteras till anläggning som har tillstånd enligt miljöbalken för att ta emot förorenade massor och annat avfall. Även transportören ska ha tillstånd enligt miljöbalken. Jord som ska transporteras bort kan förutom klorerade alifater även behöva analyseras med hänsyn på tungmetaller arsenik och andra alifatiska kolväten för att kunna avgöra lämpligt omhändertagande.
7. Dokumentation och rapport över genomförda undersökningar och eventuella saneringsåtgärder ska lämnas till miljö- och byggnadsnämnden. Rapporten ska bland annat innehålla följande:
 - a. Beskrivning av utförda åtgärder
 - b. Resultat av kontroller och provtagningar
 - c. Professionellt utlåtande om resultaten
 - d. Bedömning av om källterm har lokaliserats och avgränsats
 - e. Bedömning av förutsättningar för spridning av föroreningar från fastigheten
 - f. Mängd, vart och hur uppgrävda massor, rörledningar och annat avfall har omhändertagits
 - g. Förslag till fortsatta undersökningar och/eller efterbehandlingsåtgärder.

Beslutet ska gälla omedelbart även om det överklagas.

Bolaget har överklagat nämndens beslut och yrkat att föreläggandet vad gäller punkterna 4, 6, 7f och 7g upphävs. Som grund för överklagandet anför följande. Nämnden har tidigare förelagt bolaget att utföra undersökningar och redovisa resultatet till miljö- och byggnadskontoret. En undersöknings- och saneringsplan, (utförd av NIRAS JH AB 2011-03-21) har tagits fram och redovisat till miljö- och byggnadskontoret. En anmälan enligt 28 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd har lämnats till nämnden. Enligt planen ska undersökningar i kombination med en sanering av föroreningar utföras. Saneringsarbeten ska utföras i anslutning till provgrovsgrävning och omfattar upptagning av påträffade rördelar med misstänkt innehåll av klorerade lösningsmedel samt bortgrävning av förorenade massor i anslutning till dessa. Nämnden har i föreläggandet beslutat om att grävning inte får ske under grundvattenytan, vilket gör saneringsåtgärden överksam till sitt syfte. Nämnden har även förelagt att uppgrävda massor ska transporteras till en avfallsanläggning som har tillstånd enligt miljöbalken. Bolaget har klargjort i sin anmälan att alla massor som hanteras från fastigheten kommer att kontrolleras. Bolaget tror inte de uppgrävda massorna behöver transporteras till en anläggning för förorenade massor. Vidare har nämnden förelagt om förslag till fortsatta undersökningar. Bolaget yrkar att punkten 7g upphävs eftersom de åtgärder som bolaget förslår att utföra, åtgärder för föroreningssituationen på fastigheten. Nämnden får efter avslutade åtgärder ta ställning till om ytterligare åtgärder är nödvändiga att utföra. Bolaget har även yrkat att beslutet ska inhiberas.

Länsstyrelsen har i beslut den 10 augusti 2011 avslagit yrkandet om inhibition då det saknades skäl för att bifalla en sådan begäran.

Motivering

De offentligrättsliga reglerna om ansvaret för förorenade områden återfinns i miljöbalkens 10 kap. Från och med den 1 augusti 2007 har 10 kap. miljöbalken (MB) fått ny lydelse i anledning av miljöansvarsdirektivets införande i svensk rätt. Enligt övergångsbestämmelserna gäller 10 kap. MB i sin lydelse före den 1 augusti 2007 för

miljöskador som inträffat före detta datum. Den fortsatta redovisningen här avser således de äldre bestämmelserna.

Enligt 10 kap. 1 § MB är bestämmelserna i detta kapitel tillämpliga på mark- och vattenområden samt byggnader och anläggningar som är så förorenade att det kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Enligt 10 kap. 2 § MB är i första hand den eller de som bedrivit verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till föroreningen, dvs. verksamhetsutövaren ansvarig för att vidta efterbehandling av sådana områden, byggnader eller anläggningar som anges i 1 §.

Av 10 kap. 3 § MB framgår att om någon verksamhetsutövare inte kan utföra eller bekosta efterbehandling av en förorenad fastighet är var och en efterbehandlingsansvarig som förvärvat fastigheten och vid förvärvet känt till föroreningarna eller då borde ha upptäckt dem. Avser förvärvet en privatbostadsfastighet ansvarar endast en förvärvare som känt till föroreningen. Detta fastighetsägaransvar gäller enligt 15 § lag (1998:811) om införande av miljöbalken förvärv som skett efter den 31 december 1998, då miljöbalken trädde i kraft.

Av 10 kap. 4 § MB framgår att efterbehandlingsansvaret innebär att den ansvarige i skälig omfattning skall utföra eller bekosta de efterbehandlingsåtgärder som på grund av föroreningarna behövs för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller olägenhet uppstår för människors hälsa eller miljön. När ansvarets omfattning skall bestämmas skall beaktas hur lång tid som förflutit sedan föroreningarna ägt rum, vilken skyldighet den ansvarige hade att förhindra framtida skadeverkningar och omständigheterna i övrigt. Om en verksamhetsutövare visar att han bidragit till föroreningen endast i begränsad mån, skall även detta beaktas vid bedömningen av ansvarets omfattning

Av 10 kap. 8 § MB framgår att i frågor om utredningsansvar skall bestämmelserna i 10 kap. 2-4 samt 6 och 7 §§ tillämpas.

Enligt 15 kap. 5 a § MB ska den som innehar avfall se till att avfallet hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt.

Av 26 kap. 9 § 1 st MB framgår att en tillsynsmyndighet, i detta fall kommunen, får meddela de förelägganden och förbud som behövs i ett enskilt fall för att balken samt de föreskrifter, domar och beslut som meddelats med stöd av balken skall efterlevas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas.

Av 26 kap. 14 § MB framgår att beslut om föreläggande får förenas med vite.

Länssstyrelsens bedömning

Genom de utförda undersökningarna har det konstaterats att grundvattnet på fastigheten Skeppet 4 är förorenad av klorerade alifater, främst PCE. Länssstyrelsen har i tidigare beslut, 2010-05-19, 505-10887-09, konstaterat att bestämmelserna i 10 kap. MB är tillämpliga i det aktuella fallet och att fastighetsägaren är efterbehandlingsansvarig enligt 10 kap. 3 § MB.

Av handlingarna i ärendet framgår bl.a. följande. Bolaget har i anmälan den 27 maj 2011 redovisat undersöknings- och efterbehandlingsåtgärder som bolaget avser vidta på fastigheten. Åtgärden består av att provtagning görs i befintliga grundvattenrör inom fastigheten samt att porluftsundersökning utförs i tiotalpunkter ner till ett djup av 2-4 meter. Porluftsundersökningen utförs i syfte att lokalisera läget av eventuella kvarvarande källterm inom fastigheten. Utifrån resultaten av utförda undersökningar ska undersökning i form av schaktarbete utföras inom den del av fastigheten där källterm/källtermer kan förväntas finnas kvar. Schaktning sker etappvis och om mistänkt förorenade massor påträffas omhändertas dessa omedelbart för provtagning/klassificering. Sker schaktning under grundvattenytan utförs läns pumpning. Innan vattnet leds till VA-nätet kommer vattnet renas genom filtrering via koalescensskiljare, eventuellt i kombination med aktiverat kolfilter.

Miljö- och byggnadskontoret har i ärendet låtet Golder Associates AB, 2: nd opinion 2011-04-12, granska bolagets inlämnade undersöknings- och saneringsplan. Golder har i skrivelsen bedömt att planens omfattning gällande undersökningar är tillfyllest som ett första steg med att det inte är tillräckligt för att utreda föroreningsutbredningen. Golder avråder från schaktning under grundvattenytan till dess att föroreningsutbredning är mer känd.

Miljö- och byggnadsnämnden har i beslutet anförts att föroreningarna på fastigheten Skeppet 4 är sannolikt till större delen belägna ovanpå och i det underliggande berget, dvs. under grundvattenytan. Schaktning under grundvattenytan i syfte att avlägsna en föroreningskälla bör inte ske, särskilt innan denna källa har lokaliserat och avgränsats. Schaktning under grundvattenytan i källområdet kan öka föroreningsspridningen och det behövs därför kontroll av grundvattensspridningen vid sådan åtgärd.

Länssstyrelsen konstaterar att de undersökningar som hittills utförts tyder på att det finns skäl att sanera fastigheten. Grundvattnet på fastigheten är förorenade av klorerade alifater. Dessa föroreningar har förhållande viss hög vattenlöslighet och kan tränga långt ned i marken via mycket tunna sprickor. Föroreningarnas utbredning i berggrunden på den aktuella fastigheten är okänd. Mot bakgrund av detta finner Länssstyrelsen att utredningar som utförts inte visar att de efterbehandlingsåtgärder som redovisats av bolaget är tillräckliga för att förhindra framtida skador eller olägenheter för människors hälsa eller miljö. Schaktning och grävning under grundvattenytan är olämpligt åtgärdsmetod då föroreningarna inte har avgränsats på djupet. Dessutom kan åtgärder öka risken för spridning och förvärra föroreningssituationen. Länssstyrelsen delar nämndens bedömning att det krävs ytterligare undersökningar för att avgränsa föroreningarnas utbredning under grundvattenytan innan några åtgärder vidtas på fastigheten. Överklagandet ska därför avslås gällande föreläggandets fjärde punkt.

Vad gäller kravet om hantering av förorenade massor och redovisning till nämnden om hur omhändertagandet har skett gör Länssstyrelsen följande bedömning. I miljöbalken står att den som har ett avfall ska se till att avfallet hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt. Det innebär att tillsynsmyndigheten kan förelägga avfallsinnehavare om försiktighetsmått vid hanteringen av avfall även om avfallet inte klassas som farligt. Då det har bedrivits industriell verksamhet både på fastigheten och i dess omgivning kan det inte uteslutas att fastigheten även är förorenad av andra ämnen än klorerade alifater. Det är viktigt att ta reda på massornas egenskaper och föroreningsinnehåll för att kunna omhänderta dessa på korrekt sätt. Länssstyrelsen finner att nämnden haft fog för sitt beslut. Överklagandet ska därför avslås avseende punkterna 6 och 7 f.

Bolaget har vidare anført att de saneringsåtgärder som förslagit är tillräckliga för att åtgärda föroreningssituationen och ytterligare undersökning/efterbehandling inte behövs. Länssstyrelsen finner med hänsyn till vad som kommit fram i ärendet avseende föroreningarnas utbredning inom fastigheten och påverkan på grundvattnet samt spridningsrisken att nämnden haft fog för bedömningen att förelägga bolaget att inkomma med förslag till fortsatta undersökningar och/eller efterbehandlingsåtgärder. Bolagets yrkande ska avslås även i denna del.

Sammantaget bedömer Länssstyrelsen att det inte finns skäl att upphäva Miljö- och byggnadsnämndens beslut om att förlägga bolaget om försiktighetsmått. Överklagandet ska därför avslås i sin helhet.

Överklagandet

Detta beslut kan överklagas hos Mark- och miljödomstolen i Växjö, se bilaga.

Lise-Lotte Norström

Zeinab Fazli

Bilaga

Hur man överklagar.

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL SOM HAR ÖVERKLAGATS TILL MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Till överklagandet ska bifogas lika många kopior av skrivelsen som det finns motparter i målet. Har inte klaganden bifogat tillräckligt antal kopior, framställs de kopior som behövs på klagandens bekostnad.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.

§ 174

**Skeppet 4 - beslut angående anmälan enligt miljöbalken
om undersöknings- och saneringsarbeten**
Dnr 2009-458/423

Undersökningar har visat att grundvattnet på Skeppet 4 är förorenat av klorerade kolväten. En beskrivning av utförda undersökningar finns i rapporten *Förstudie av klorerade kolväten i grundvattnet under delar av Västerviks stad* (Västerviks kommun 2009-03-19). Miljö- och byggnadsnämnden har tidigare förelagt fastighetsägaren att utföra undersökningar med mera (miljö- och byggnadsnämnden 2009-09-08 § 196). En undersöknings- och saneringsplan inkom till miljö- och byggnadskontoret 2011-03-21. Miljö- och byggnadskontoret redovisade synpunkter på planen i skrivelse daterad 2011-04-20.

Den nu inlämnade anmälan om undersöknings- och saneringsarbeten inom fastigheten Skeppet 4 inkom till miljö- och byggnadskontoret 2011-06-03.

Yttrande

Miljö- och byggnadskontoret har i skrivelse den 29 juni 2011 lämnat förslag till beslut. Tillägg att beslutet skall gälla omedelbart även om det överklagas samt att beslutet även fattas med stöd av 26 kap 26 § miljöbalken redogjordes muntligt för nämnden under föredragningen av ärendet.

Kopia av anmälan har skickats för kännedom till Länsstyrelsen i enlighet med 25 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Förslag till beslut har skickats till fastighetsägaren för möjlighet att lämna synpunkter. Synpunkter har inlämnats av fastighetsägarens anlitade konsult Niras AB.

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden förelägger Arbetsmyran i Västervik AB, org nr 556719-3130, att följa följande försiktighetsmått vid undersöknings- och saneringsarbeten på fastigheten Skeppet 4:

1. Verksamheten ska drivas i överensstämmelse med vad som angivits i anmälan om inget annat framgår av punkterna nedan.
2. Oberoende konsult med god kännedom om de aktuella föroreningarna och dess egenskaper ska vara närvarande vid samtliga schaktningar och undersökningar på fastigheten, dokumentera arbetet samt sammanställa rapport. Den oberoende

Justerandes sign

Miljö- och byggnadsnämnden
593 80 Västervik

0490-25 40 00 (tfn)
0490-25 48 16 (fax)

www.vastervik.se
mbn@vastervik.se

5/7 delgivning
polis

§ 174 forts.

konsulten ska även vara certifierad för jord- och grundvattenprovtagning enligt NT Envir 008 eller med godkänt resultat genomgått Svenska Geotekniska Föreningens utbildning i miljötekniska markundersökningar, del 1 och del 2.

3. Tidplan för undersökningarna samt namn och kontaktuppgifter till den oberoende konsulten ska inges till miljö- och byggnadskontoret i god tid innan undersökningar eller schaktning påbörjas på fastigheten.
4. Schaktning eller grävning får inte ske under grundvattenytan. Grundvattenytans läge ska mätas upp i befintliga grundvattenrör innan grävning påbörjas. Mätresultatet ska dokumenteras.
5. Platserna för provgropsgrävning ska väljas utifrån resultaten av porluftsundersökningarna.
6. Alla uppgrävda massor, rörledningar och annat avfall som ska transporteras bort från fastigheten ska transporteras till anläggning som har tillstånd enligt miljöbalken för att ta emot förorenade massor och annat avfall. Även transportören ska ha tillstånd enligt miljöbalken. Jord som ska transporteras bort kan förutom klorerade alifater även behöva analyseras med hänsyn på tungmetaller, arsenik och andra alifatiska kolväten för att kunna avgöra lämpligt omhändertagande.
7. Dokumentation och rapport över genomförda undersökningar och eventuella saneringsåtgärder ska lämnas till miljö- och byggnadsnämnden. Rapporten ska bland annat innehålla följande:
 - a. Beskrivning av utförda åtgärder
 - b. Resultat av kontroller och provtagningar
 - c. Professionellt utlåtande om resultaten
 - d. Bedömning av om källterm har lokaliserats och avgränsats
 - e. Bedömning av förutsättningar för spridning av föroreningar från fastigheten
 - f. Mängd, vart och hur uppgrävda massor, rörledningar och annat avfall har omhändertagits
 - g. Förslag till fortsatta undersökningar och/eller efterbehandlingsåtgärder

Beslutet skall gälla omedelbart även om det överklagas.

Beslutet har fattats med stöd av 26 kap 9, 21, 22, 26 §§ och med hänvisning till 2 kap 2-5 §§ miljöbalken (1998:808).

Justerandes sign

§ 174 forts.

Miljö- och byggnadsnämnden erinrar även om att resultat av utförd undersökning enligt nämndens beslut 2009-09-08 § 196 skulle ha redovisats till miljö- och byggnadsnämnden senast 2011-03-25. Frågan om eventuellt begärande om utdömande av vite i ärendet avgörs i ett separat beslut.

Motivering av försiktighetsmått

Motivering av försiktighetsmått återfinns i miljö- och byggnadskontorets tjänsteskrivelse.

Hur man överklagar

Beslutet kan överklagas till Länsstyrelsen Kalmar län, 391 86 Kalmar, enligt bilagda underrättelse.

Exp till

Arbetsmyran i Västervik AB, Ada Rydströms väg 3, 593 92 Västervik

Länsstyrelsen i Kalmar, 391 86 Kalmar

Västerviks sjukhus, 593 81 Västervik

Justerandes sign

Elin Svensson
Miljöskyddsinspektör
0490 – 25 48 21

2011-06-29

Dnr: 2009-458

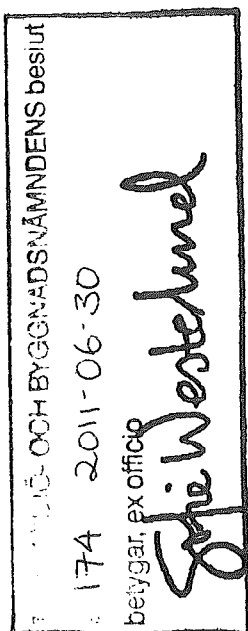
Miljö- och byggnadsnämnden

Skeppet 4 – Förslag till beslut angående anmälan enligt miljöbalken om undersöknings- och saneringsarbeten

Förslag till beslut

Miljö- och byggnadsnämnden förelägger Arbetsmyran i Västervik AB, org nr 556719-3130, att följa följande försiktighetsmått vid undersöknings- och saneringsarbeten på fastigheten Skeppet 4:

1. Verksamheten ska drivas i överensstämmelse med vad som angivits i anmälan om inget annat framgår av punkterna nedan.
2. Oberoende konsult med god kännedom om de aktuella föroreningarna och dess egenskaper ska vara närvarande vid samtliga schaktningar och undersökningar på fastigheten, dokumentera arbetet samt sammanställa rapport. Den oberoende konsulten ska även vara certifierad för jord- och grundvattenprovtagning enligt NT Envir 008 eller med godkänt resultat genomgått Svenska Geotekniska Föreningens utbildning i miljötekniska markundersökningar, del 1 och del 2.
3. Tidplan för undersökningarna samt namn och kontaktuppgifter till den oberoende konsulten ska inges till miljö- och byggnadskontoret i god tid innan undersökningar eller schaktning påbörjas på fastigheten.
4. Schaktning eller grävning får inte ske under grundvattenytan. Grundvattenytans läge ska mätas upp i befintliga grundvattenrör innan grävning påbörjas. Mätresultatet ska dokumenteras.
5. Platserna för provgroppsgrävning ska väljas utifrån resultaten av porluftsundersökningarna.
6. Alla uppgrävda massor, rörledningar och annat avfall som ska transporteras bort från fastigheten ska transporteras till anläggning som har tillstånd enligt miljöbalken för att ta emot förorenade massor och annat avfall. Även transportören ska ha tillstånd enligt miljöbalken. Jord som ska transporteras bort kan förutom klorerade alifater även behöva analyseras med hänsyn på tungmetaller, arsenik och andra alifatiska kolväten för att kunna avgöra lämpligt omhändertagande.

7. Dokumentation och rapport över genomförda undersökningar och eventuella saneringsåtgärder ska lämnas till miljö- och byggnadsnämnden. Rapporten ska bland annat innehålla följande:
- Beskrivning av utförda åtgärder
 - Resultat av kontroller och provtagningar
 - Professionellt utlåtande om resultaten
 - Bedömning av om källterm har lokaliserats och avgränsats
 - Bedömning av förutsättningar för spridning av föroreningar från fastigheten
 - Mängd, vart och hur uppgrävda massor, rörledningar och annat avfall har omhändertagits
 - Förslag till fortsatta undersökningar och/eller efterbehandlingsåtgärder

Beslutet har fattats med stöd av 26 kap 9, 21 och 22 §§ och med hänvisning till 2 kap 2-5 §§ miljöbalken (1998:808).

Miljö- och byggnadsnämnden erinrar även om att resultat av utförd undersökning enligt nämndens beslut 2009-09-08 § 196 skulle ha redovisats till miljö- och byggnadsnämnden senast 2011-03-25. Frågan om eventuellt begärande om utdömande av vite i ärendet avgörs i ett separat beslut.

Motivering av försiktighetsmått

Försiktighetsmått nr 2:

Med hänsyn till Niras AB:s inlämnade synpunkter på den föreslagna formuleringen av försiktighetsmått godtas genomgången utbildning av Svenska Geotekniska Föreningen i miljötekniska markundersökningar, del 1 och del 2 med godkänt resultat som ett alternativ till certifiering enligt NT Envir 008. Kravet på att konsulten ska vara oberoende samt ha god kännedom om de aktuella föroreningarna och dess egenskaper kvarstår dock och är även fastställt i det tidigare beslutet om föreläggande om undersökning.

Försiktighetsmått nr 4:

Miljö- och byggnadsnämnden anser att schaktning enbart ska utföras ovan grundvattenytan i syfte att undersöka eventuellt yttligt liggande föroreningar t ex i anslutning till ledningar/ledningsgravar. Enligt *Förstudie av klorerade kolväten i grundvattnet under delar av Västerviks stad (Västerviks kommun 2009-03-19)*, är föroreningarna på Skeppet 4 sannolikt till större delen belägna ovanpå och i det underliggande berget, dvs under grundvattenytan. Schaktning under grundvattenytan i syfte att avlägsna en föroreningskälla bör inte ske, särskilt inte innan denna källa har lokaliserats och avgränsats. Se även nedan angående underlag för en slutlig sanering.

Schaktning under grundvattenytan i källområde kan öka föroreningsspridningen. Vid en sådan åtgärd skulle det därför även krävas kontroll av grundvattensspridningen. Schaktning under grundvattenytan (samt som i det aktuella fallet även nära en större väg) ställer även särskilda krav på att geoteknisk stabilitet bibehålls och spontning skulle därmed sannolikt krävas.

Resterande försiktighetsmått är förtydligande av åtgärder som fastighetsägaren åtagit sig i anmälan samt försiktighetsmått av standardkaraktär för liknande verksamheter.

Bakgrund

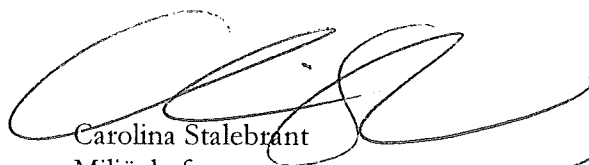
Undersökningar har visat att grundvattnet på Skeppet 4 är förorenat av klorerade kolväten. En beskrivning av utförda undersökningar finns i rapporten *Förstudie av klorerade kolväten i grundvattnet under delar av Västerviks stad (Västerviks kommun 2009-03-19)*. Miljö- och byggnadsnämnden har tidigare förelagt fastighetsägaren att utföra undersökningar med mera (*Miljö- och byggnadsnämnden 2009-09-08 § 196*). En Undersöknings- och saneringsplan inkom till miljö- och byggnadskontoret 2011-03-21. Miljö- och byggnadskontoret redovisade synpunkter på planen i skrivelse daterad 2011-04-20.

Den nu inlämnade Anmälan om undersöknings- och saneringsarbeten inom fastigheten Skeppet 4 inkom till miljö- och byggnadskontoret 2011-06-03.

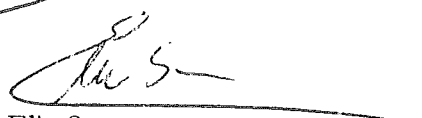
Kommunikation

Kopia av anmälan har skickats för kännedom till Länsstyrelsen i enlighet med 25 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Förslag till beslut har skickats till fastighetsägaren för möjlighet att lämna synpunkter. Synpunkter har inlämnats av fastighetsägarens anlitade konsult Niras AB.

Carolina Stalebrant
Miljöchef

Elin Svensson
Miljöskyddsinspektör

Kopia: Akten

Bilagor: Anmälan (inkom till miljö- och byggnadskontoret 2011-06-03)
Skrivelse från Niras AB 2011-06-27

Miljöskyddsinspektör
Elin Svensson
0490 - 25 48 21
elin.svensson@vastervik.se

2011-04-20

Dnr
2009-000458

Arbetsmyran i Västervik AB

Ada Rydströms Väg 3
593 92 VÄSTERVIK

Skeppet 4 – Synpunkter på undersöknings- och saneringsplan

Miljö- och byggnadskontorets bedömning

Miljö- och byggnadskontoret accepterar, med nedanstående tillägg och ändringar, den föreslagna undersökningsplanen för att utreda förekomsten av perkloretylen och dess nedbrytningsprodukter i mark och grundvatten inom fastigheten Skeppet 4 i enlighet med miljö- och byggnadsnämndens föreläggande från 2009-09-08 och länsstyrelsens beslut 2010-05-19.

Miljö- och byggnadskontoret anser att följande tillägg och ändringar behövs i den beskrivna undersökningen för att föreläggandet ska anses kunna uppfyllas:

1. Undersökning och eventuell sanering ska ske stegvis där steg 1 omfattar grundvattenprovtagning och porluftsundersökning men inte någon schaktning.
2. De beskrivna porluftsundersökningarna ska utökas. Eftersom det kan förekomma förorening även av ej klorerade lösningsmedel bör indikerande utslag från PID-mätning verifieras med pumpning av porluften genom kolfilterrör för analys av klorerade kolväten på laboratorium. Porluftsundersökning ska, förutom det i undersökningsplanen beskrivna syftet att lokalisera ev kvarvarande källterm, även göras vid fastighetens gränser i syfte att belysa risken för spridning av föroreningen till omgivande fastigheter.
3. Undersökningen ska kompletteras med skruvborrning ned till bergöverytan, med jordprovtagning och installation av grundvattenrör och vattenprovtagning i minst tre punkter centralt inom fastigheten. Detta bör helst ske redan i steg 1.
4. Den bergborrade vattentäkten på Läkaren 9 undersöks för närvarande av Landstinget och någon provtagning i denna brunn behöver därför inte ingå i er undersökning.
5. Efter avslutad undersökning i steg 1 ska dokumentation och rapport över genomförda undersökningar lämnas till miljö- och byggnadskontoret. Utifrån resultatet av undersökningarna får ställning tas till behovet av schaktning och inriktning på fortsatta undersökningar. Rapporten ska innehålla samtliga mätresultat, tolkning av resultaten, om källterm har lokaliserats och avgränsats,

föresättningar för spridning av föroreningar från fastigheten samt förslag till nästa undersökande alternativt avhjälpande steg.

6. Några schaktnings- eller saneringsarbeten ska inte påbörjas förrän rapport av undersökningarna i steg 1 har inlämnats och behandlats av miljö- och byggnadskontoret. Eventuella schaktnings- och saneringsarbeten ska även föregås av en anmälan enligt 28 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd minst sex veckor i förväg.
7. Oberoende konsult med god kännedom om de aktuella föroreningarna och dess egenskaper ska vara närvarande vid samtliga schaktningar och undersökningar på fastigheten, dokumentera arbetet samt sammanställa undersökningsrapport. Namn och kontaktuppgifter till den oberoende kontrollanten ska inges till miljö- och byggnadskontoret i god tid innan undersökningar eller schaktning påbörjas på fastigheten.

Miljö- och byggnadsnämnden avser att avvakta med att besluta om ett eventuellt utdömande av vite i ärendet tills efter den **27 juni 2011 då rapport av undersökningens steg 1 bör vara inlämnad till miljö- och byggnadskontoret.**

Eventuell undersökning och sanering genom schaktning i Steg 2 (efter anmälan)

Om klorerade kolväten vid porluftsundersökningen i Steg 1 detekteras i den omfattningen att det kan tyda på en källterm i den omättade zonen skulle Steg 2 kunna ske i form av schaktning på det sätt som beskrivits i undersökningsplanen, med syftet att lokalisera eventuell källterm i form av tex rörledningar med innehåll av klorerade alifater i slam- eller vattenfas. Någon schaktning under grundvattenytan bör dock inte ske utan att eventuell djupare liggande förorening först har lokaliserats och avgränsats. Närmare anvisningar för eventuell schaktning ska tas fram i samband med anmälan enligt punkt 6 ovan.

Bakgrund

Miljö- och byggnadsnämnden förelade 2009-09-08 Arbetsmyran i Västervik AB att vid vite om tvåhundrafemtiotusen (250 000) kronor, genomföra följande:

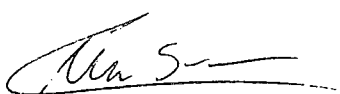
- Undersöka och utreda förekomsten av perkloretylen och dess nedbrytningsprodukter i mark och grundvatten inom fastigheten Skeppet 4 i syfte att lokalisera läge och djup av föroreningarna samt undersöka och utreda föroreningsplymens utbredning i längd, bredd och djup samt dess spridning från Skeppet 4 till omgivande fastigheter.
- Undersökningsplan och omfattning ska redovisas till Miljö- och byggnadskontoret innan undersökningarna påbörjas, senast en månad efter det att beslutet om föreläggandet vunnit laga kraft. Undersökningen ska utföras av en oberoende konsult med god kännedom om de aktuella föroreningarna och dess egenskaper.
- Resultatet av undersökningarna ska vara Miljö- och byggnadsnämnden tillhanda senast sex månader efter det att beslutet om föreläggandet vunnit laga kraft.

Beslutet överklagades till Länsstyrelsen i Kalmar som i beslut 2010-05-19 avslog överklagandet och ändrade beslutet endast på så sätt att tiden för föreläggandets fullgörande sattes fram till sex månader efter det att beslutet vunnit laga kraft.

Länsstyrelsens beslut delgavs Arbetsmyran i Västervik AB, delgivningskvitto inkom till 2010-09-04. Beslutet överklagades inte och vann således laga kraft 2010-09-25.

Resultat av utförd undersökning skulle därmed ha redovisats till miljö- och byggnadskontoret senast 2011-03-25. Någon undersökning har ännu inte utförts.

Däremot har fastighetsägaren 2011-03-23 redovisat ett förslag till undersöknings- och saneringsplan.

Elin Svensson
Miljöskyddsinspektör

Conny Jansson
T f miljö- och byggnadschef

Kopia:

Akten
NIRAS

AB